

Alper AKDENİZ¹, Yusuf AKBULUT², Mustafa USLU³

USTA UD İCRACILARININ UD EĞİTİMİNDEKİ ÜSLUP VE EKOL TERCİHLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Özet

Ud eğitiminin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi; ud ders programlarının uygun amaçlara göre hazırlanmasına ve tercih edilen “metodoloji” nin amaca hizmet ölçüsüne bağlıdır. Bu ölçüden hareketle Türkiye’nin akademi içindeki ve dışındaki usta ud icracılarının; ud eğitimindeki üslup ve ekol tercihlerine yönelik görüşlerini incelemek araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı esas alınmıştır ve araştırma modellerinden, durum çalışması modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu 10 usta ud icracısı oluşturmaktadır. Veriler yarı-yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla elde edilmiştir. Veri analizi yapılırken “içerik analizi” tercih edilmiştir. Araştırma sonucunda usta ud icracılarının ud eğitimindeki üslup ve ekol tercihlerine yönelik görüşleri elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ud, Ud Eğitimi, Usta Ud İcracıları

INVESTIGATING THE OPINIONS OF VIRTUOSO OUD-PERFORMERS’ ABOUT THEIR STYLES, ECOLE PREFERENCES IN OUD EDUCATION

Abstract

A successful process of oud education depends on oud lesson programs prepared according to proper goals and a methodology in accordance with the objective. With reference to this principle, the main aim of the study is to investigating the opinions of virtuoso oud-performers’ about their styles, ecole preferences in oud education. Qualitative research design is preferred and case study is used. The study group consists of 10 oud virtuosos. Data were collected through semi-structured interview form. Data analysis is done through content analysis. At the end of the study; the opinions of virtuoso oud-performers’ about their styles, ecole preferences and technics that they used in oud education were found.

Key Words: Oud, Oud Education, Virtuoso Oud Performers

1 Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, yorgobacanos@gmail.com

2 Prof., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, yakbulut49@hotmail.com

3 Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, heromuslu@gmail.com

GİRİŞ

Eğitimin birçok tanımı yapılmıştır. Bir tanıma göre eğitim: “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci”, (Ertürk, 1972: 12) bir başka tanıma göre “Fiziksel uyarımlar sonucu beyinde istendik biyo-kimyasal değişiklikler oluşturma süreci” (Sönmez, 1994: 2), Demirel’e (1999: 5) göre ise “Bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir” (Aktaran: Yükrük, 2004: 1). Müzik eğitimi, kısaca: “Müziksel davranış kazandırma”, “Müziksel davranış değiştirme” ya da “Müziksel davranış geliştirme” sürecidir (Uçan, 1997 Aktaran: Uslu, 2013: 48).

Çalgı eğitimi incelendiğinde, her çalgı için geliştirilen çeşitli eğitim ve öğretim yolları mevcuttur. Bu yollar, icra edilmek istenen müziğin dönemine, üslubuna, icra edilmesi hedeflenen besteciye göre bile değişiklik gösterebilir. Örneğin, Klasik Batı Müziği’nde icracı, müzik yaşantısını sadece bir besteci ya da bir dönem ile ilgilenerken geçirebilir. Bu yüzden eğitimin yapılacak olan müziğe göre şekillendiği görülmektedir (Aslan, 2012: 28).

Bu araştırmada çalgı eğitiminin bir kolu olan ud eğitimi üzerine yoğunlaşmıştır. Ud, geçmişte incelendiğinde, udun, Arapların, Türk işçilerin elinde görerek, sarısabır ağacına izafeten “el-oud” dedikleri, “kopuz” olarak adlandırılan çok eski bir Türk sazı olduğu görülmektedir. Batılılar, Haçlı Seferleri sırasında tanıyıp ülkelerine götördükleri bu sazı, farklı şekillerde adlandırmışlardır. Osmanlı’da çoğu minyatürde önlerde görülen ud, bazen saraydaki icralarda yerini tanbur ve neye bırakmak zorunda kalsa da, Türk musikisi içerisindeki yerini her zaman korumuştur (Gönül, 2010: 1).

Kaçar (2007: 111)’a göre; ud, bir eşlik çalgısı olması, çalarken söyleme kolaylığı, farklı sosyal projelerde kullanılması, makamsal müzik haricinde tonal müzikte de kullanılması gibi özelliklerinden dolayı müzik eğitiminde etkin bir şekilde yararlanılabilecek bir çalgıdır. Ancak günümüzde üniversite içinde ve dışında gençlerin en çok rağbet ettiği sazlardan biri olan ud, potansiyelini yeterince açığa çıkaramamakta ve icracı adayları, eğitimlerine destek, metot, kaynak ve materyal bulamamaktadırlar. Bu nedenle icrada belli bir seviyenin üzerine çıkamamaktadırlar. Ud eğitimini temel seviyede tamamlamış yeni icracıların eğitimlerini daha da geliştirmeleri hususunda önem arz eden kendi müzikal tavırlarını oluşturma hedefi, hem eğitimci hem de öğrenciler için ulaşılması gereken bir nokta olarak kabul edilebilir (Gönül, 2010: 2).

Klasik Türk müziği ve halk müziği geleneğinin temel çalgılarından biri olan ‘ud’ hem halk arasındaki hem de eğitim kurumları içerisindeki yaygınlığı itibariyle önem arz etmektedir. Ud eğitiminde temel olarak kullanılan materyaller, teknikler ve bunların birleşmesiyle oluşan eğitim metodolojisi, eğitimin amacına ulaşmasında belirleyici rol oynamaktadır.

Türkiye’de ud eğitimi veren akademik kurumlar için, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen, belli standartlara sahip bir ud eğitim programı veya müfredatı yoktur. Bu sebeple, söz konusu kurumlarda müstakil birer ders programı ve müfredat oluşturma durumu ortaya çıkmıştır. Böylesi bir durum doğal olarak bazı soru ve sorunları gündeme taşımaktadır. Örneğin, ud eğitimi için kullanılan materyal ve tekniklerin seçimine ilişkin kurumlar arası nesnel bir tavır oluşup oluşmadığı veya ud dersinin müfredattaki diğer dersler ile olan uyumu ya da uyumsuzluğu başlıca dikkat çekici sorunlar olarak eğitim sürecine yansımaktadır. Zira ud

eğitiminde materyal ve teknik seçiminde özenli davranılmadığı takdirde öğrencinin öğrenme düzeyinde olumsuz etkiler oluşturulabileceği, hatta öğrenme isteğinin zayıflaması ile öğrencinin gerilemesinin bile söz konusu olabileceğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla ud öğretimi için analitik bir yaklaşımın ve metodolojinin ortaya konulabilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu aşamada, usta ud icracılarının birikimlerinin de eğitim sürecine yansıtılabilmesi şüphesiz ki hedeflenen başarı düzeyinin yakalanmasında kolaylaştırıcı bir faktör olacaktır.

Bu kapsamda; ud eğitimine ve ud icrasına katkıda bulunma amacı düşünülerek, akademi içindeki ve dışındaki usta ud icracılarının ud eğitimindeki üslup ve ekol tercihlerine yönelik görüş ve değerlendirmeleri, çalışmanın temeli olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı esas alınmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 39). Türkiye'nin usta ud icracılarının ud eğitimine yönelik görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada nitel araştırma modellerinden, durum çalışması modeli [case study] kullanılmıştır. Durum çalışmasında, ele alınan veya araştırmaya dâhil edilen her bir durum, kendi içinde çeşitli alt birimlere ayrılarak çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 292). Durum çalışmalarında veri kaynakları, çalışmanın odaklandığı durumu yaşayan ve bu durumu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 74).

Araştırmanın Modeli

Türkiye'nin usta ud icracılarının ud eğitimine yönelik görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada nitel araştırma modellerinden, *durum çalışması modeli* [case study] kullanılmıştır. Durum çalışmasında, ele alınan veya araştırmaya dâhil edilen her bir durum, kendi içinde çeşitli alt birimlere ayrılarak çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 292). Durum çalışmalarında veri kaynakları, çalışmanın odaklandığı durumu yaşayan ve bu durumu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 74).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin usta ud icracıları oluşturmaktadır. Bu bağlamda ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen 10 ud icracısının görüşleri alınmıştır. Ölçüt örnekleme bir durumun, araştırmacının derinlemesine inceleme için belirli örnek olay türleri belirlemek istediğinde kullanılır (Neuman, 2007: 322). Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada, önceden hazırlanmış bir dizi ölçüt kullanılabilmesi gibi ölçütler araştırmacı tarafından da geliştirilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2004: 87). Çalışmanın ilk aşamasında araştırmacı tarafından günümüzde Türkiye'nin usta ud icracılarının belirlenmesi için T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı devlet koroları sanatçıları ve şefleri, TRT sanatçıları ve şefleri, devlet konservatuvarları, eğitim fakültelerine bağlı müzik eğitimi ana bilim dalları, güzel sanatlar fakültelerine bağlı müzik bölümleri öğretim elemanları ile lisans ve yüksek lisans öğrencileri ve Türkiye'nin önde gelen ud yapımcılarından oluşan 173 kişiye, örnekleme ulaşmak için iki adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Sorulardan elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda toplam 46 icracının ismine ulaşılmıştır. Ortaya çıkan 46 ud icracısından en çok ismi zikredilen 10 usta ud icracısı

Usta Ud İcraclarının Ud Eğitimindeki Üslup Ve Ekol Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

görüşme yapılacak kişiler olarak belirlenmiştir. Tablo 1’de katılımcıların demografik özellikleri sunulmuştur.

Tablo-1: Katılımcıların özellikleri

	Yaş	Mesleki Deneyim Süresi	Görevli Olduğu Kurum	Eğitim Durumu
Bayram Coşkun	67	61 yıl	TRT Ankara Radyosu Müdürlüğü (Emekli)	Ortaokul
Gülçin Yahya Kaçar	50	27 yıl	Gazi Ün. Türk Müziği Devlet Konservatuvarı İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	Dr, Gazi Ün. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı
Mehmet Emin Bitmez	58	40 yıl	Haliç Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Doktora (devam ediyor)
Mutlu Torun	74	45 yıl	Erciyes Ün. Güzel Sanatlar Fak. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Akademisi, Yüksek Mimarlık
Nazife Oya Levendoğlu	41	19 yıl	İstanbul Türk Müziği Araştırma ve Uygulama Topluluğu	Dr, Gazi Ün. Eğitim Fak.
Necati Çelik	60	41 yıl	Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korusu	Lise
Osman Kırklıkçı	43	17 yıl	Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu	Yüksek Lisans, İTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Osman Nuri Özpekel	58	39 yıl	Yüksek Lisans (devam ediyor) İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	İstanbul Ün. Edebiyat Fak. Türkoloji ve İstanbul Belediye Konservatuvarı Türk Müziği Bölümü
Osman Yurdal Tokcan	49	25 yıl	TRT Ankara Radyosu Müdürlüğü	Lise

Tablo 1’de görüldüğü gibi görüşme yapılan usta ud icracılarının sayısı ondur. Usta ud icracılar yaşları açısından incelendiklerinde 41-74 yaş aralığında oldukları, mesleki deneyim süreleri açısından incelendiklerinde en az 17, en fazla 61 yıl deneyimlerinin olduğu, eğitim durumları incelendiğinde üçünün lise ve ortaokul, yedisinin lisans ve lisansüstü mezunu oldukları ve görevli oldukları kurumlar açısından incelendiğinde üniversitelerde, TRT’de, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nda görev yaptıkları görülmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar; ancak görüşme sırasında araştırılan kişilere kısmi esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine, artırılmasına izin verir. Bu tür görüşmede, araştırılan kişilerin de araştırma üzerinde kontrolleri söz konusudur (Ekiz, 2003: 62). Ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiş 10 usta ud icracısı ile yapılan görüşmeler ses dosyası olarak bilgisayara aktarılmış ve araştırmacı tarafından deşifreleri yapılmıştır. Deşifrelerin doğru ve eksiksiz olması için ses kayıtları dinlenirken yazılı belge üzerinden görüşme süreci izlenmiş ve eksikliklerin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Araştırmada nitel veri analizi çeşitlerinden içerik analizi tercih edilmiştir. Veriler okunurken anlatılmak istenen düşüncenin tespit edilmesi amacıyla kelime, cümle ve paragraflar kodlanmıştır. Kodlama araştırmanın amacı ve görüşme soruları çerçevesinde yapılmıştır. Kategorilerin oluşturulması aşamasından sonra araştırmacının iki meslektaşı tarafından kategoriler incelenmiştir. Son olarak alınan dönütlerle birlikte kategorilere son hali verilmiştir. Bu sayede araştırma verilerinin güvenilirliğinin artırılması hedeflenmiştir.

BULGULAR

Usta Ud İcracılarının Ud Eğitimindeki Üslup ve Ekol Tercihlerine İlişkin Bulgular

Usta ud icracılarına, “Ud eğitiminde uyguladığınız tekniklerin seçiminde sizin açınızdan ‘Türk musikisinde ekol olmuş isimlerin’ etkisi var mıdır? Varsa, kimler olduğunu, sebeplerini ve öğretim için kullandığınız materyalleri de belirterek açıklayabilir misiniz?” soruları yöneltilmiştir. Usta ud icracılarının, ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde Türk musikisinde ekol olmuş isimlerin etkisine yönelik bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo-2: Katılımcıların Ud Eğitiminde Uyguladıkları Tekniklerin Seçiminde Türk Musikisinde Ekol Olmuş İsimlerin Etkisine Yönelik Kategoriler

Kategoriler	Etki		Katılımcılar										f
			BC	GYK	MEB	MT	NOL	NÇ	OK	ONÖ	OYT	SO	
Etki	Yok												0
	Var	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10
Sebepler	Taksim	✓		✓	✓	✓		✓					5
	Üst düzey teknik		✓	✓	✓	✓	✓						5

Usta Ud İcraçılarının Ud Eğitimindeki Üslup Ve Ekol Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Materyaller	Hatasız icra-deneyim			✓				✓				2
	Ekol isimlere ait besteler			✓				✓				2
	Üslup ve tavır kazanımı			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
	Yazılı öğretim materyalleri		✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	7
	Görsel-ışitsel öğretim materyalleri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların tamamı ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde Türk musikisinde ekol olmuş isimlerin etkisinin olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların ekol olmuş isimleri tercih etme sebepleri; taksim, üst düzey teknik, hatasız icra-deneyim, ekol isimlere ait besteler, üslup ve tavır kazanımı olarak görülmektedir. En çok dile getirilen sebep; üslup ve tavır kazanımı olurken en az dile getirilen sebep; hatasız icra-deneyim ile ekol isimlere ait besteler kategorisi olmuştur. Katılımcıların öğretim için kullanılan materyallere verdiği cevaplar; yazılı ve görsel-ışitsel materyaller olmak üzere 2 kategori altında toplanmıştır.

1. Yazılı Öğretim Materyalleri:

Metot-Kitap: Gülçin Yahya Kaçar'a ait Yorgo Bacanos'un ud taksimleri kitabı, Gülçin Yahya Kaçar ud metodu ve ud alıştırma kitabı, Cinuçen Tanrıkorur, Mutlu Torun ve Kadri Şençalar ud metodudur.

Eser-Nota: Tanburi Cemil Bey, Şerif Muhiddin Targan, Refik Talat Alpman, Cahit Gözkan, Sedat Öztoprak, Fethi Karamahmutoğlu, Reşat Aysu, Cinuçen Tanrıkorur'a ait eser ve notalarıdır.

2. Görsel-İşitsel Öğretim Materyalleri:

Tanburi Cemil Bey, Yorgo Bacanos, Şerif Muhiddin Targan, Udi Nevres Bey, Refik Fersan, Udi Hrant, Kadri Şençalar, Sedat Öztoprak, Refik Talat Alpman, Cahit Gözkan, Fethi Karamahmutoğlu, Reşat Aysu, Cinuçen Tanrıkorur, Mutlu Torun, Necdet Yaşar, Yurdal Tokcan, Hakkı Zambak, Münir Nurettin Selçuk, Bekir Sıdkı Sezgin, Alâeddin Yavaşca, Meral Uğurlu ve Yesâri Asım Arsoy'a ait taksim ve icra örneklerinden oluşan kayıtlardır. Katılımcılar tarafından en çok tercih edilen öğretim materyali ise Yorgo Bacanos'a ait taksim ve icra örneklerinden oluşan kayıtlardır.

Katılımcıların, ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde Türk musikisinde ekol olmuş ses ve saz sanatçılarına yönelik bulgular Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo-3: Katılımcıların Ud Eğitiminde Uyguladığı Tekniklerin Seçiminde Türk Musikisinde Ekol Olmuş Ses ve Saz Sanatçlarına Yönelik Kategoriler

	Katılımcılar											f
	BC	GYK	MEB	MT	NOL	NÇ	OK	ONÖ	OYT	SO		
Kategoriler	Yorgo Bacanos		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	8
	Cinuçen Tanrıkorur		✓			✓	✓		✓		✓	5
	Şerif Muhiddin Targan			✓			✓	✓	✓		✓	5
	Tanburi Cemil Bey			✓		✓	✓	✓	✓			5
	Kadri Şençalar						✓		✓		✓	3
	Udi Nevres Bey		✓	✓					✓			3
	Mutlu Torun								✓		✓	2
	Necdet Yaşar					✓				✓		2
	Reşat Aysu						✓		✓			2
	Refik Fersan					✓						1
	Udi Hrant						✓					1
	Câhit Gözkan								✓			1
	Sedat Öztoprak								✓			1
	Refik Talat Alpman								✓			1
	Fethi Karamahmutoğlu								✓			1
	Yurdal Tokcan					✓						1
	Hakkı Zambak						✓					1
	Bekir Sıtkı Sezgin						✓		✓			2
	Münir Nûrettin Selçuk								✓			1
	Alâeddin Yavaşca								✓			1
Meral Uğurlu								✓			1	
Yesari Asım Arsoy								✓			1	

Tablo 3’de katılımcıların 8’i Yorgo Bacanos, 5’i Cinuçen Tanrıkorur, 5’i Şerif Muhiddin Targan, 5’i Tanburi Cemil Bey, 3’ü Kadri Şençalar, 3’ü Udi Nevres Bey, 2’si Mutlu Torun, 2’si Necdet Yaşar, 2’si Reşat Aysu, 1’i Refik Fersan, 1’i Yurdal Tokcan, 1’i Hakkı Zambak, 1’i Udi Hrant, 1’i Cahit Gözkan, 1’i Sedat Öztoprak, 1’i Refik Talat Alpman, 1’i Fethi Karamahmutoğlu, 2’si Bekir Sıtkı Sezgin, 1’i Münir Nurettin Selçuk, 1’i Alâeddin Yavaşca, 1’i Meral Uğurlu, 1’inin de Yesari Asım Arsoy ud eğitiminde uyguladığı tekniklerde Türk musikisinde ekol olmuş ses ve saz sanatçılarını tercih etmektedir. Katılımcılar tarafından en çok dile getirilen isim Yorgo Bacanos olmuştur. Aşağıda Tablo 2 ve Tablo 3’e ilişkin rastgele seçilen bazı katılımcıların kendi ifadeleri yer almaktadır:

Usta Ud İcracılarının Ud Eğitimindeki Üslup Ve Ekol Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

MT: ... Var. Örneğin metodumda Cemil Bey'in bestenigâr peşrevini nasıl çaldığı, Yorgo Bacanos'un Kürdilihicazkâr Saz Semaisini nasıl çaldığı. Mesela notadaki kürdilihicazkâr saz semaisi bambaşkadır. Yorgo Bacanos'un çaldığı büsbütün başka bir şeydir... Bunların tabii ki tesiri vardır. Bunlardan normal bir metotta bahsetmek lazım. Ayrıca müfredat programının içine girmesi lazımdır... Ekol olmuş isimlerin faydası olur. Çünkü onlardan üslup olarak faydalanmak lazım diye düşünüyorum...

NÇ: Cinuçen Tanrıkorur, Kadri şenaçalar, Yorgo Bacanos, Şerif Muhittin Targan, Hakkı Zambak, Udi Hrant, Tanburi Cemil Bey, Reşat Aysu. Tanburi Cemil Bey'in eserlerini veriyorum, ayrıca icra kayıtlarını veriyorum dinleyerek çalışmalarını için. Yorgo Bacanos tavrı önemlidir... Cinuçen Bey'in tavrı da çok güzeldir, biraz daha ilerlemişlik gerekiyor... Bekir Sıdkı Sezgin okuduğu tavrı udda da aynısını yapmaya çalışıyoruz.

Usta ud icracılarına, "Ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde sizin açınızdan yöresel müzik üsluplarının etkisi var mıdır? Varsa, sebeplerini ve öğretim için kullandığınız materyalleri de belirterek açıklayabilir misiniz?" soruları yöneltilmiştir ve elde edilen bulgular Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo-4: Katılımcıların Ud Eğitiminde Uyguladıkları Tekniklerin Seçiminde Yöresel Müzik Üsluplarının Etkisine Yönelik Kategoriler

		Katılımcılar										f
		BC	GYK	MEB	MT	NOL	NÇ	OK	ONÖ	OYT	SO	
Etki	Yok		✓						✓			2
	Var	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	8
Kategoriler	Sebepleri	Yöresel tavırları sevme	✓									1
		Müzik çevresi ve yörede doğup büyüme			✓			✓				2
		İcraya kattığı duygu			✓							1
		Bağlama ve halk müziği unsurlarını sevme				✓					✓	2
		Kendi icrasında yöresel üslupları kullanma					✓					1
		Yöresel müzik motifleri ve enstrüman icra şekillerinin önemi							✓			1
		Kültür zenginliğini müziğe aktarma gerekliliği									✓	1

Materyaller	Yazılı öğretim materyalleri			✓		✓		✓		✓	✓	5
	Görsel-ışitsel öğretim materyalleri	✓			✓					✓		3

Tablo 4’de görüldüğü üzere katılımcılar, iki katılımcı hariç usta ud icracıları ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde yöresel müzik üsluplarının etkisinin olduğunu düşünmektedirler. Usta ud icracılarının ud eğitiminde yöresel müzik üsluplarını tercih etme sebepleri 7 kategori altında toplanmıştır. Bunlar; yöresel tavırları sevme, müzik çevresi-yörede doğup büyüme, icraya kattığı duygu, bağlama ve halk müziği unsurlarını sevme, kendi icrasında yöresel üslupları kullanma, yöresel müzik motifleri ve enstrüman icra şekillerinin önemi, kültür zenginliğini müziğe aktarma gerekliliği olarak görülmektedir. En çok dile getirilen sebepler müzik çevresi-yörede doğup büyüme ile bağlama ve halk müziği unsurlarını sevme olmuştur.

Öğretim için kullanılan materyaller ise yazılı ve görsel-ışitsel materyaller olmak üzere 2 kategori altında toplanmıştır. Yazılı öğretim materyalleri; halk müziği eserleri, alıştırma, egzersiz, zeybek mızrabı, sağ el mızrap ve öğreticiye ait beste çalışmalarıdır. Görsel-ışitsel öğretim materyalleri; yöresel üsluba yönelik dinlemeye dayalı kayıtlar, taksim ve açış örnekleridir. Katılımcıların yazılı öğretim materyallerini daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Aşağıda bu kategorilere ilişkin rastgele seçilen bazı katılımcıların kendi ifadeleri yer almaktadır:

NC: *Halk müziği ile sanat müziği dediğimiz müzik aynı aralıkları aynı perdeleri kullanıyorlar. Birbirinden farklı bir şey değil... kuralları biraz daha farklı gibi görünür ama malzeme aynı materyal aynıdır yani perdeler sesler aralıklar aynıdır... Ben Konya’yım Konya tavrının etkisi vardır... yöresel müzikte orijinalliğine çok özen gösteriyorum. O yöreden olmayan birisinin o tavrı vermesi hissettirmesi çok zordur...*

MEB: *... Yetiştirdiğiniz yerdeki müziklerden yola çıktığınızda feyz aldığınız, içinde bulunduğunuz çevre önemlidir. Mutlaka onların etkisi kalıyor bir yerlerde. Ama etkisi olmasa dahi mutlaka iyi müzik yapan birilerinin bölgesel, yöresel faktörlerin, lokal faktörlerinde etkisi altında olması gerektiğini düşünüyorum... bunun en güzel örneği mesela bir açış yapıyorsunuz, hüseyini makamında bir taksim yapıyorsunuz mutlaka yöresel, bölgesel ama folklorik öğelerin içinde olduğu tınları hissettirdiğinizde bir başka oluyor... materyaller daha çok taksimler, açışlar, alıştırma ve egzersizler. Kendi çaldığınızda o belirli motifler varsa bu motifleri tekrar ettiriyorsunuz. Karşılıklı bir cümlelerin, bir konunun tekrarı gibi.*

Usta ud icracılarına, “Ud eğitiminde uyguladığınız teknik ve materyallerin seçim sürecinde hangi tür etkiler sizin üzerinizde rol oynamaktadır?” sorusu sorulmuştur ve bulgular Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo-5: Katılımcıların Ud Eğitiminde Uyguladığı Teknik ve Materyallerin Seçim Sürecine Etki Eden Unsurlara Yönelik Kategoriler

		Katılımcılar										f
		BC	GYK	MEB	MT	NOL	NÇ	OK	ONÖ	OYT	SO	
Kategoriler	Batı müziği eğitim-öğretim metodolojisi		✓							✓		2
	Uluslararası vizyon		✓							✓		2
	Meşk		✓			✓	✓	✓		✓		5
	Ezber								✓	✓	✓	3
	Araştırma				✓	✓		✓	✓	✓		5
	Kendi üretimleri			✓		✓	✓			✓		4
	Repertuvar	✓			✓	✓		✓		✓		5
	Kendi kendini yetiştirme	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓		7
	Transpoze	✓								✓		2
	Sürekli çalışmak								✓	✓		2
	Üstatlarla bir araya gelmek									✓	✓	2

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların ud eğitiminde uyguladığı teknik ve materyallerin seçim sürecine etki eden unsurlar batı müziği eğitim metodolojisi, uluslararası vizyon, meşk, ezber, araştırma, kendi üretimleri, repertuvar, kendi kendini yetiştirme, transpoze, sürekli çalışmak, üstatlarla bir araya gelmek şeklinde 11 kategori altında toplanmıştır. En çok dile getirilen kategori kendi kendini yetiştirmedir. Aşağıda bu kategorilere ilişkin rastgele seçilen bazı katılımcıların kendi ifadeleri yer almaktadır:

NÇ: ... Tamamen kendi buluşların diyebilirim... Bana özel bulduğum etütler var ilk başlangıçta ben onlara aspirin gibi her derde deva diyorum çok süzölmüş özeti çıkmış etütler buldum onları veriyorum...

ONÖ: Değişik hocaların tavırlarını inceleyip araştırmak. Udun dışında, başka Türk müziği enstrümanlarını dinleyip teknikleri hakkında bilgi sahibi olmak, çalışmaya asla ara vermemek, İcra edilen eserleri mutlaka hafızaya kaydetmek, yeri geldiğinde önünde nota varmış gibi ezber çalabilmek, Ud çalmayı öğrenen kişinin bir gün mutlaka udu bir başkasına da öğreteceğini düşünebilmesi.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Sonuçlar

Usta ud icracılarının tamamı ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde “Türk musikisinde ekol olmuş isimlerin” etkisi olduğunu düşünmektedirler. Ekol olmuş isimlerin etki etmesinde en çok dile getirilen sebep; üslup ve tavır kazanımı olmuştur. En çok tercih edilen ekol isim Yorgo Bacanos’tur. En çok tercih edilen öğretim materyali ise Yorgo Bacanos’a ait taksim ve icra örneklerinden oluşan kayıtlardır.

Usta ud icracıları, genel olarak ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde yöresel müzik üsluplarının etkisinin olduğunu düşünmektedirler. Bunun sebebi olarak; yöresel tavırları sevmeyi, müzik çevresini, yörede doğup büyümeyi, icraya kattığı duyguyu, bağlama ve halk müziği unsurlarını sevmeyi, kültür zenginliğini müziğe aktarma gerekliliğini görmektedirler. Ayrıca yöresel müzik üsluplarına yönelik uygulanan tekniklerde yazılı materyaller daha çok tercih edilmektedir.

Usta ud icracıları, ud eğitiminde uyguladıkları teknik ve materyallerin seçim sürecinde daha çok kendi kendini yetiştirme, meşk, araştırma ve repertuarın önemli olduğunu dile getirmişlerdir.

Öneriler

Usta ud icracıları, ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde Türk musikisinde ekol olmuş isimlerin etkisinin olduğunu düşünmektedirler. Bu ekol isimlerin sahip oldukları üslup ve tavra yönelik bilimsel araştırmalar yürütülebilir.

Yöresel müzik geleneklerini temsil eden yöresel usta icracılara ait kayıtların eğitim sisteminin içine sokulması, yetişen öğrencilerin müzik görüşlerinin Anadolu müzik geleneklerine dair daha kapsayıcı bir noktaya gelmesini de sağlayacaktır.

Usta ud icracıları, ud eğitiminde uyguladıkları teknik ve materyallerin seçim sürecinde daha çok kendi kendini yetiştirme, meşk, araştırma ve repertuarın önemli olduğunu düşünmektedirler. Ud eğitiminde bu unsurların önemi vurgulanabilir ve bunlar üzerine çalışmalar yapılabilir. Eğitim kurumlarında, modern eğitim teknikleri kadar, meşk geleneğini temel alan bir eğitim sistemi uygulamaya konulabilir.

Bu çalışmanın temelinde ud eğitimi için kullanılan tercihlerin analiz edilerek, oluşturulan tecrübelerin şu anki icra ve eğitime yansıtılması hedefi yer almaktadır. Bu hedefe ulaşabilmek için bulgular üzerinde yapılacak çapraz analizler ile belirli ud eğitim ve icra ekollerinin varlığı tespit edilebileceği gibi, bu ekollerin genel icra ve eğitim anlayışları arasındaki benzerlik ve farklar da ortaya çıkarılarak, her ekolün verimli yanlarının genel ud eğitimine aktarılabilmesi için hangi adımların atılması gerektiği tartışılabilir.

KAYNAKÇA

- Aslan, M. E. (2012). Çalgı Eğitimi Bağlamında Teknik Ud Eğitimine Bir Yaklaşım. *International Journal of New Trends In Arts, Sports and Science Education* 1(3).
- Demirel, Ö. (1999). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem A.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş: Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Usta Ud İcracılarının Ud Eğitimindeki Üslup Ve Ekol Tercihlerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelken-tepe Yayınları.
- Gönül, M. (2010). Nevres Bey'in Ud Taksimlerinin Analizi ve Ud Eğitimine Yönelik Alıştırmaların Oluşturulması. Doktora Tezi Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Neuman, L. W. (2007). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar* (çev. S. Özge). İstanbul: Yayın Odası.
- Sönmez, V. (1994). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Afak.
- Uslu, M. (2013). Eğitim Fakültelerinde Uygulanan Bireysel Çalgı Eğitimi (Keman) Ders Programlarının Yürütülmesine Yönelik Eğitimci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1).
- Yahya Kaçar, G. (2007). Geleneksel Çalgılardan Udun Müzik Öğretmenliğinde Kullanılması. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1) 111-121.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yükrük, S. (2004). *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulamasında Sınıf Ortamında Seslerini Kullanma Becerileri*. 1924-2004 Müzik Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi Süleyman Demirel Üniversitesi, 7-10 Nisan, Isparta.

GENİŞ ÖZET

Klasik Türk müziği ve halk müziği geleneğinin temel çalgılarından biri olan 'ud' hem halk arasındaki hem de eğitim kurumları içerisindeki yaygınlığı itibarıyla önem arz etmektedir. Ud eğitiminin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi; ud ders programlarının uygun amaçlara göre hazırlanmasına ve tercih edilen "metodoloji" nin amaca hizmet ölçüsüne bağlıdır. Bu ölçüden hareketle Türkiye'nin akademi içindeki ve dışındaki usta ud icracılarının; ud eğitimindeki üslup ve ekol tercihlerine yönelik görüşlerini incelemek araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı esas alınmıştır. Türkiye'nin usta ud icracılarının ud eğitimine yönelik görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada nitel araştırma modellerinden, *durum çalışması modeli* [case study] kullanılmıştır. Çalışma grubunu 10 usta ud icracısı oluşturmaktadır. Veriler yarı-yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla elde edilmiştir. Veri analizi yapılırken "içerik analizi" tercih edilmiştir. Araştırmada usta ud icracılarının ud eğitimindeki üslup ve ekol tercihlerine yönelik görüşleri; ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde Türk musikisinde ekol olmuş isimler, bu isimlerin etkileri, tercih edilme sebepleri ve öğretim için kullanılan materyaller; yöresel müzik üsluplarının etkileri, bunların tercih edilme sebepleri, öğretim için kullanılan materyaller ile ud eğitiminde uygulanan teknik ve materyallerin seçim sürecine etki eden unsurlara yönelik görüşleri incelenmiştir. Usta ud icracılarının tamamı ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde "Türk musikisinde ekol

olmuş isimlerin” etkisi olduğunu düşünmektedirler ve genel olarak ud eğitiminde uyguladıkları tekniklerin seçiminde yöresel müzik üsluplarının etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca usta ud icracıları, ud eğitiminde uyguladıkları teknik ve materyallerin seçim sürecinde daha çok kendi kendini yetiştirme, meşk, araştırma ve repertuarın önemli olduğunu dile getirmişlerdir.